

24 May 2013 Friday 16:00-18:00

Chairman: Uzel İ., Şar S.

KARAGÖZ OYUNLARINA YANSIYAN TÜRK TIP KÜLTÜRÜ

Nil Sarı¹, Tuğba Gencer², Onur Çeçen³

¹Prof., İstanbul University School of Medicine, Dept. of Medical History and Ethics, hnlsari@gmail.com

²Master of Science Student, İstanbul University Institute of Health Science, Dept. of Medical History and Ethics, tugbaajan@hotmail.com

³PhD Student, İstanbul University Institute of Health Science, Dept. of Medical History and Ethics, onurcecen@gmail.com

Karagöz oyunlarında yer alan bazı kişiler, olaylar, ortamlar/ dekorlar, nesnelere, tabirler ve diğerleri geleneksel Türk tıp kültürünü Osmanlı tebaası ve adetleri çerçevesinde ve tarihi boyutu içinde yansıtır. Tıp yazmalarında ve arşiv belgelerinde bulamayacağımız bir takım hastalık, rahatsızlık ve sakatlık konuları karşısında halkın yaklaşımını ve değerlerini Karagöz'ün gösteri metinlerinde ve tasvirlerinde bulabilmekteyiz.

Dönemin tıp dili ile halkın anlayamadığı tabirlerle verilen çeşitli rahatsızlıklar ve tedavileri yanlış anlaşılma yoluyla açarak seyirci için bir eğlence konusu olurken; sara, sıtma, havale, mangal kömürü zehirlenmesi, iğne yutma, mide ağrısı, sedef hastalığı gibi halkın kavrayabildiği rahatsızlıklar tipik yönleriyle güldürü konusu olabilmektedir. Belirli rahatsızlıklar için tavsiye edilen tedaviler, ilaçlar ve yemek tarifleri halkın tıp bilgisine ait ipuçları verirken, aynı zamanda bunların güldürüye konu olan yönlerini de aksettirir. Bir eğlence öğesi olarak ölümün tanımları ve ilgili yorumlar ayrıca dikkat çekicidir. Rahatsız kişiler olarak değerlendirilmeyen Tuzsuz Deli Bekir, Deli Dumrul, Altıkulaç Bebe Ruhi, Tiryaki (Esrarkeş, Sarhoş) gibi tipler seyirciyi güldürür. Bazı olayların geçtiği eczane, şerbethane, hamam gibi ortamların tasvirleri dönemin kurumlarına ışık tutar. Örnekleri çoğaltabiliriz.

Bu sunumda, yayınlanmış olan Karagöz metinleri ve tasvirleri çerçevesinde, hayal oyunları içinden derlediğimiz geleneksel Türk tıp kültürünün öğelerini değerlendirmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Karagöz, Türk tıp kültürü

TURKISH MEDICAL CULTURE REFLECTED IN KARAGOZ SHADOW PLAYS

Personalities, events, settings/decorations, substances and phrases etc. dealt with in Karagöz shadow plays reflect several aspects of traditional Turkish medical culture in historical settings while picturing traditions of the population in general, including non-Muslim subjects of the Ottoman community. We can learn the approach of people in the face of several diseases, disorders and disabilities through the texts of Karagöz plays, which cannot be reached in medical manuscripts and archive documents.

While the communication of various disorders and therapies through an incomprehensible language leading to misunderstanding was a subject of amusement for the audience, the typical aspects of disorders such as epilepsy, malaria, convulsion, charcoal poisoning, swallowing a needle, stomach ache and psoriasis that could be understood by people were also matters of amusement. Besides reflecting the humorous aspects of various medical treatments, drugs and diets advised for certain disorders, texts also give hints about peoples' medical knowledge. Several descriptions and comments about death, making fun of it, also draw attention. Some characters like Tuzsuz Deli Bekir (the crazy Tuzsuz Bekir), Deli Dumrul (the mad Dumrul), Altıkulaç Bebe Ruhi (the dwarf), Tiryaki (the addict, the drunk), who are not taken as ill people, amuse the audience. Stages like a drugstore, sorbet store and Turkish bath portray institutions of the period.

In this presentation, we will evaluate elements of traditional Turkish medical culture picked out from published Karagöz plays and depictions.

Keywords: Karagöz, Turkish medical culture